

Ministerie van Defensie  
Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701  
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 81 88  
Telefax 070 - 318 79 51

- Aan:  
Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/92/095/3722	28 september 1992

Onderwerp  
Joegoslavië: recente ontwikkelingen  
(nr 70/92)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in de voormalige Joegoslavische federatie.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst  
voor deze  
Militaire Inlichtingen

~~Alphonse~~ der Grenadiers

Bijlagen  
één

Bezoekadres  
Kalvermarkt 28  
's-Gravenhage

Doorkiesnummer  
318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/92/095/3722, d.d. 28 september 1992

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken

t.a.v. AMAD

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCH FöderATIE

70/92

(Afgesloten 281200 SEP 1992)

Bosnië-Herzegovina

Er blijft sprake van zware strijd in Bosnië-Herzegovina. Naast de hoofdstad Sarajevo waren vooral de steden Doboj in het noorden en Bihac en Jajce in het (noord-)westen het toneel van hevige gevechten. Ook werden hevige artilleriebeschietingen gemeld op beide oevers van de rivier Sava, die in het noorden de grens vormt tussen Bosnië-Herzegovina en Kroatië. Tenslotte zou ook in het zuidoosten van de republiek, aan de grens tussen Montenegro en Herzegovina, zware strijd plaatsvinden.

Naar verluidt lag op de meeste plaatsen het militaire initiatief aan de kant van de Serviërs. Toch lijken zij slechts op zeer beperkte schaal successen te hebben geboekt. Alleen in het zuidoosten zouden zij erin zijn geslaagd een ononderbroken corridor te bevechten van Belgrado in Servië over Bosnisch grondgebied naar de Kroatische havenplaats Dubrovnik. Elders lijken de Bosnische en Kroatische eenheden er grotendeels in te zijn geslaagd de Servische offensieven af te slaan.

Bevelhebbers van de Bosnische strijdkrachten stellen dat hun recente successen vooral zijn toe te schrijven aan het feit dat zij een numeriek overwicht hebben op de Serviërs. Bovendien stellen zij (overigens niet nader uitgewerkte) tactieken te hebben ontwikkeld die het Servische overwicht in zware wapens neutraliseren. Toepassing hiervan zou zelfs al hebben geleid tot de verovering van zware wapens op de Serviërs. Hierdoor zou ook het moreel van de Bosnische troepen sterk zijn verbeterd. Op grond van deze ontwikkelingen stelden de Bosnische bevelhebbers op korte termijn de "bevrijding" van grote delen van de republiek te verwachten.

Volgens Bosnische media zijn bij aanvallen van de Servische luchtmacht op Bihac afgelopen week drie gevechtsvliegtuigen neergeschoten. Hoewel deze melding niet kan worden bevestigd, zijn inmiddels op Banja Luka (waar de JNA ongeveer 20 gevechtsvliegtuigen heeft achtergelaten na de formele terugtrekking van het leger uit Bosnië-Herzegovina) vier vliegtuigen van het type GALEB/JASTREB minder waargenomen dan nu toe het geval was. Indien daadwerkelijk een aantal Servische vliegtuigen zou zijn neergeschoten, zou dit tot gevolg kunnen hebben dat de inzet van de resterende toestellen door de Servische leiding zal worden teruggebracht, hetgeen de effectiviteit van het Servische luchtwapen in de strijd in Bosnië-Herzegovina aanzienlijk kan reduceren. Het is vrijwel uitgesloten dat de JNA de verloren vliegtuigen op het vliegveld van Banja Luka zal vervangen, omdat dit evident in tegenspraak zou zijn met de officiële bewering dat "Joegoslavië" niet meer militair bij de strijd in Bosnië-Herzegovina betrokken is.

De EG- en VN-bemiddelaars Owen en Vance hebben het afgelopen weekeinde een bezoek gebracht aan Banja Luka, het centrum van het door de Serviërs beheerste westen van Bosnië-Herzegovina, dat echter eveneens grote Kroatische en Moslimminderheden kent. Aanleiding voor dit bezoek waren met name aanwijzingen dat de Serviërs in deze regio zich schuldig maken aan etnische zuiveringen. Vance en

Owen waren in het gezelschap van de leider van de Bosnische Serviërs, Karadzic, die hen er onder meer op wees dat de Serviërs in het westen van Bosnië-Herzegovina evenzeer leden onder tekorten aan levensmiddelen en brandstof als de inwoners van Sarajevo.

Beide bemiddelaars hebben de beschuldigingen van etnische zuiveringen door Serviërs inmiddels bevestigd. De Amerikaanse regering heeft gesteld dat zij over onafhankelijke bevestiging beschikt dat de Serviërs zich in Brcko in het noordoosten van Bosnië-Herzegovina ook schuldig hebben gemaakt aan grootschalige moord op Moslims. Het aantal slachtoffers zou meer dan 3000 bedragen.

Vorige week is een interview gepubliceerd met een veteraan van de oorlog in Afghanistan, die werd gepresenteerd als de bevelhebber van de "mujahedin"-strijders in Bosnië-Herzegovina. Volgens hem zijn reeds enkele maanden dergelijke strijders actief in de republiek. Hun aantal zou volgens zijn zeggen nu ruim 400 bedragen. Hij onderstreepte dat zij niet tegen de Serviërs als bevolkingsgroep waren, maar slechts tegen "hen die Moslims doden vanwege hun afkomst". Hiermee wil hij mogelijk eventuele beschuldigingen van etnische zuiveringen jegens Serviërs door Moslims weerleggen. Het is echter eveneens denkbaar dat zijn uitspraak is bedoeld als verkapte dreiging tegenover de Bosnische Kroaten. De afgelopen maanden waren er meldingen van botsingen tussen Moslims en Kroaten in diverse delen van Bosnië-Herzegovina.

De ... maakt melding van "betrouwbare informatie" die erop wijst dat Kroatische dienstplichtigen, mogelijk onder dwang, worden ingezet in eenheden van de "Kroatische Verdedigingsraad" (HVO), de belangrijkste Kroatische para-militaire organisatie in Bosnië-Herzegovina. Dit onderstreept nogmaals dat er nauwe banden bestaan tussen de Kroatische regering en de HVO, maar kan ook wijzen op zware personele verliezen van de HVO, die door inzet van Kroatische dienstplichtigen worden gecompenseerd.

#### Internationale vredesinspanningen

VN-bemiddelaar Vance heeft het afgelopen weekeinde de onmiddellijke hervatting van de luchtbrug op Sarajevo bepleit, omdat volgens hem de aanvoer van hulpgoederen voor de stad over de weg onvoldoende is om de nood van de burgerbevolking te lenigen. Een medewerker van de UNHCR heeft echter verklaard dat de toekomst van deze luchtbrug nog "zeer onzeker" is. Zoals reeds eerder gesteld, is het in de huidige omstandigheden vrijwel onmogelijk afdoende garanties te verkrijgen voor de veiligheid van de vliegtuigen die hulpgoederen aanleveren.

In dit verband is vermeldenswaard dat onderzoek wordt gedaan naar de bruikbaarheid van de spoorlijn tussen de Kroatische havenstad Ploce en Sarajevo voor het transport van hulpgoederen. Deze route heeft evidente voordelen voor de VN. Ploce, de voormalige exporthaven van Joegoslavisch militair materieel, biedt uitstekende haven- en opslagfaciliteiten en de afstand naar Sarajevo is veel korter dan bijvoorbeeld vanuit Split. Bovendien wordt de betreffende route, die onder meer langs Mostar voert, vrijwel volledig door Kroaten beheerst. Dit kan aanleiding geven tot Servische beschuldigingen van partijdigheid van de VN. Ter voorkoming van deze beschuldiging zou de VN niet alleen vanuit Ploce hulpgoederen kunnen aanvoeren, maar daarnaast eveneens kunnen ingaan op het "Joegoslavische" aanbod om hulpkonvoien te laten vertrekken van Belgrado naar Sarajevo.

#### Servië/Montenegro

De voornoemde strijd aan de Bosnisch-Montenegrijnse grens leidt ook tot spanningen in het westen van Montenegro. Aan de Bosnische kant van de grens hebben Servische vluchtelingen reeds huizen van verdreven Moslims bezet. Onder Montenegrijnse Moslims bestaat de vrees dat hen een soortgelijk lot wacht.

De belangrijkste partij van de Albanen in Montenegro, die nauwe banden onderhoudt met de Albanen in de voormalige autonome provincie Kosovo en Albanië, heeft gepleit voor een "speciale status" voor de Montenegrijnse Albanen. Dit pleidooi is verworpen door de regerende Montenegrijnse socialisten en door de Servische partij in die republiek. Hoewel de Albanese gemeenschap in Montenegro slechts enkele duizenden leden kent, is zij geografisch geconcentreerd in het westen van de republiek. De genoemde meldingen geven aan dat de ontwikkelingen met betrekking tot de Moslims in Bosnië-Herzegovina en Kosovo ook gevolgen kunnen hebben voor de stabiliteit van Montenegro.

#### Kroatië

De [REDACTED] maakt melding van toenemende spanningen in de UNPA's-oost (Oost-Slavonië) en -zuid (de Krajina). In UNPA-oost zijn elementen van vier Kroatische brigades, die eerder waren gedomobiliseerd in het kader van het VN-vredesplan, weer gemobiliseerd. Ook worden Kroatische tankbewegingen gemeld. In deze UNPA hebben de Serviërs de afgelopen dagen het vertrek geëist van het Belgisch/Luxemburgse UNPROFOR-bataljon, dat wordt beschuldigd van een pro-Kroatische opstelling. In de Krajina is juist sprake van toegenomen militaire activiteiten van Servische zijde. Met name is gemeld dat de Servische eenheden zijn versterkt in de omgeving van de voor Kroatië zeer belangrijke Perucastuwdam. In tegenstelling tot eerdere berichten blijkt UNPROFOR nog niet de volledige controle over deze dam te hebben. Dit alles onderstreept dat een heropleving van de strijd in Kroatië zeker niet denkbeeldig is.

Tsjecho-Slowaakse media hebben gemeld dat vorige week een poging om via Tsjecho-Slowakije gevechtshelikopters naar Kroatië te smokkelen is verijdeld. Het zou vijf helikopters betreffen van het type MI-8 HIP van de voormalige Sovjet-strijdkrachten in Polen, die door een particuliere Duitse maatschappij waren verworven. Hoewel vele details onbekend zijn, onderstreept deze melding dat Kroatië blijft proberen het internationale embargo op wapenleveranties te ontduiken.

#### Conclusie/vooruitzicht

De gevechten in Bosnië-Herzegovina blijven voortduren, waarbij het tij enigszins in Servisch nadeel lijkt te keren. Er zijn geen aanwijzingen dat de bij de strijd betrokken partijen bereid zijn prioriteit te geven aan politiek overleg over de crisis.

De spanningen in Bosnië-Herzegovina en Kosovo kunnen ook gevolgen hebben voor de positie van de Moslim-Albanese minderheid in Montenegro.

Er is sprake van toenemende spanningen in de UNPA's, die erop wijzen dat de tegenstellingen in Kroatië reeds op korte termijn kunnen escaleren tot nieuwe gevechten.